

1129

Sense

(ALDC, VIII, 1992. *Sense*)

La preposició *sense*, que ‘expressa exclusió, mancança, privació absoluta’, deriva del llat. *SĪNE*, que en cat. ant. va donar *sen* (com en cast. *sin*), que, acrescudada amb una *-s* adverbial analògica de *ans*, *sots*, *tras*, etc., va esdevenir *sens*, avui var. contextual (*sens dubte*) i, finalment, *sense*, amb una *-s* que, formant part del grup *-ns-* i no en situació intervocàlica, no es va sonoritzar i, a través de contextos en què el mot següent començava amb vocal (*sens estudiar* > *sensestudiar* > *sense estudiar*), es va segreguar la var. *sense*, amb una articulació de la primera vocal que varia entre [ə], [ɛ], [e] i [e]. A notar la var. *sensi* 96, pel tancament de la [e] final, i la perifràstica *amb sense* 63 (cf. angl. *without*).

Una var. d’interès és el val. *sinse* que el *DECat* titllava de “barbarisme ocasional de xurros”, amb evident precipitació,

car s’ha recollit en set poblacions, xifra que es podria ampliar, i, a més, és d’ús freqüent entre escriptors populistes. El mot és una importació de l’arag. ant. *sinse*, doc. des del s. xv, instal·lat en val. arran de la colonització medieval amb forta presència aragonesa (cf. Veny, 1991 b: 104-105; Martines 1997 i 2012; Martí Mestre, 2011).

Quant a *sin*, arraconat al nord i sud de la Franja, ha de ser atribuït modernament al cast. o també a l’arag.

Diacrònicament a una primera fase de *sen*, *sens* (i *senes*) va succeir la de *sense* (s. xiv), avui pràcticament general, tret de la var. *sinse* del val., d’arrels ben antigues i amb continuïtat actual.

Sense i *sens* són els mots normatius des del *DOrt*, 1917.

